

Umeå Kristna Friskoleförening
styrelsen@mariaskolan.se

Rektorn vid Mariaskolan
Johan Engelsköld <johan@mariaskolan.se>

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn av Mariaskolan
i Umeå kommun

Tillsyn i Mariaskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Umeå kommun under hösten 2012 och våren 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Mariaskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 29 och den 30 november 2012.

Fakta om skolan

Mariaskolan är en konfessionell fristående grundskola med kristen inriktning belägen i stadsdelen Mariehem i Umeå. Huvudman för skolan är den ideella föreningen, Umeå Kristna Friskoleförening. Skolan startade 1994 med årskurserna 1–6. Verksamheten omfattar, förskoleklass, grundskola årskurserna 1–9 samt fritidshem. Skolan har vid tillsynsbesöket inga elever i förskoleklassen. I årskurserna 1–7 går 27 elever men skolan har inga elever i årskurserna 8 eller 9. Skolans fritidshem har 20 elever inskrivna i sin verksamhet. Skollokalerna hyrs av Umeå kommun samt av Mariehemskyrkan. Inom området finns en kommunal grundskola. Mariaskolan beräknar att det ekonomiska resultatet innevarande läsår ger ett underskott på 576000 kr. Enligt styrelsen för skolan kan underskottet balanseras mot överskotten de två närmast föregående åren (2011/12 639000 kr och 2010/11 198000 kr). Skolans beräkningar visar att det behövs cirka 35 elever för att nå ett plusresultat. För att ekonomin ska bli positiv igen förutsätts att Mariaskolans elevprognos slår in i vilken man uppskattar att fem elever per år de närmaste två läsåren, kommer att börja i förskoleklassen. Skolan har inga elever i årskurserna åtta eller nio vilket innebär att skolan de närmaste två åren inte kommer att ha några avgångsklasser. Prognosen förutsätter att inga av Mariaskolans elever väljer att byta till någon annan skola. Därmed skulle läsåret 2013/14, 32 elever och läsåret 2014/15, 37 elever gå på skolan. Enligt den prognosen kommer Mariaskolan att gå med underskott även nästa läsår men skolan kan nå plusresultat läsåret 2014/15.

Många elever söker till Mariaskolan på grund av skolans litenhet vilket ger förutsättningar för en lugn och trygg studiemiljö. Flera av de elever som påbörjar skolan under sina senare skolår har upplevt olika svårigheter på andra skolor och har av den anledningen kunskapsmässiga luckor.

Kunskapsresultat

Antalet elever i årskurs 9 har de fem senaste åren varierat mellan 5 elever (2008 och 2011) och 13 elever (2010). År 2012 var det 7 elever i årskurs 9. På grund av det låga elevunderlaget saknas officiell statistik över andelen elever som nått målen i alla ämnen fränsett år 2010. Då var det 57,1 procent som uppnådde

målen i alla ämnen. Meritvärdet var samma år 158,5. Årskurserna 5 och 6 varierar samma period mellan 3 och 6 elever. Enligt skolans redovisning har årskurs 5 för åren 2008 - 2011, 100-procentig måluppfyllelse i ämnena musik, miologi, fysik, kemi, geografi, historia, religion, samhällskunskap och svenska. År 2012 når 100 procent av eleverna i årskurs 6 måluppfyllelse i bild, musik, biologi, fysik, kemi, geografi, religion och svenska som andraspråk. För övriga ämnen varierar måluppfyllelsen mellan 33 och 83 procent.

Helhetsbedömning

De låga elevantalen de senaste fem åren i årskurs 9 gör att det saknas officiell betygsstatistik för skolan fränsett för år 2010. Resultaten måste därför tolkas med stor försiktighet. Enligt personalen söker sig många elever till Mariaskolan på grund av skolans litenhet vilket ger förutsättningar för en lugn och trygg studiemiljö.

På Mariaskolan förekommer det regelbundet konfessionella inslag i form av bibelläsning, bön och sånger på de dagliga obligatoriska morgonsamlingarna. Innan eleverna går till lunch så håller läraren oftast en gemensam bordsbön och vanligen avslutas skoldagen med en gemensam bön som läraren leder. Som skolans val genomförs en fördjupning inom ämnet religion med inriktning på kristendoms-kunskap. Under dessa lektioner kan det både förekomma att man ber kristna böner och sjunger kristna sånger. Dessa exempel visar att skolan bryter mot skollagens bestämmelser om att undervisningen ska vara icke konfessionell och om frivillighet vid deltagande i konfessionella inslag i utbildningen.

Tillsynen visar att skolan de senaste åren brutit mot föreskrifterna om hur betyg skall föras genom att inte upprätta betygskataloger. Detta hotar allvarligt betygs trovärdighet och elevernas rättssäkerhet. Det är huvudmannens och rektorns ansvar att se till reglerna för bedömning och betygssättning följs och att lärarna är förtrogna med bestämmelserna. Skolinspektionen bedömer att det inte bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på skolan som uppfyller författningarnas krav. Rektorn måste ta ett tydligare ansvar som pedagogisk ledare och särskilt verka för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen. Utredningen visar att rektorn inte har tillräckliga kunskaper om styrkor och svagheter i verksamheten varken avseende undervisningens genomförande eller skolans möjligheter att ge eleverna förutsättningar att nå målen i alla ämnen. Avseende dokumentation av kvalitetsarbetet hänvisar rektorn till anteckningar från olika möten med lärarna och att ett system för dokumentation av kvalitetsarbetet är under utarbetande. Vidare måste rektorn säkerställa att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella styrdokument

Mariaskolan saknar i nuläget ändamålsenliga lokaler för genomförandet av vissa laborationer inom de naturorienterande ämnena och har inte allt det material som kan behövas. Eleverna ges därmed inte alltid förutsättningar att nå alla de mål som ingår i de naturorienterande ämnena. Vidare saknar skolan datorer och programvaror i ämnet musik där musikskapande i enlighet med ämnets centrala innehåll kan ske.

Skolans elever får undervisning i trä- och metallslöjd vid den kommunala skolan Mariehemsskolan av en lärare som är anställd av Umeå kommun. Detta är inte i enlighet med skollagen eftersom Mariaskolan överlämnar uppgifter till en annan huvudman som man enligt skollagen själv har att ansvara för.

Mariaskolan har hög personaltäthet och små elevgrupper. Det låga elevantalet gör dock att den ekonomiska situationen för Mariaskolan är osäker. Huvudmannen behöver säkerställa att man kan hantera kommande underskott samt att det finns ekonomiska förutsättningar att bedriva skolverksamhet med god kvalitet.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Umeå Kristna Friskoleförening att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 12 april 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Mariaskolan måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Undervisningen måste i alla delar vara allsidig och saklig. Konfessionella inslag får inte förekomma i undervisningen.
- Utbildningen måste utformas så att det är frivilligt för eleverna att delta i aktiviteter där konfessionella inslag kan förekomma.

Motivering

Enligt skollagen ska all undervisning vara icke konfessionell och enligt läroplanen ska undervisningen vara allsidig och saklig. Utbildningen i övrigt (tid på skolan som ej är undervisning) vid fristående skolor får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska dock vara frivilligt för eleverna.

Tillsynen visar att den kristna inriktningen får genomslag i undervisningen. Som skolans val genomförs en fördjupning inom ämnet religion med inriktning på kristendomskunskap. Det förekommer både bön och konfessionella sånger under vissa av kristendomslektionerna vilket inte är tillåtet och det läromedel som används har tydliga konfessionella inslag vilket inte är i överensstämmelse med att undervisningen ska vara allsidig och saklig.

Som inledning de flesta skoldagarna håller lärarna en morgonandakt vanligen bestående av bön och bibelläsning. Det är obligatorisk närvaro för eleverna på morgonandakterna men frivilligt för eleverna att aktivt delta vid exempelvis böner. Lärarna håller oftast en gemensam bordsbön innan man går till lunch varje dag och vanligen avslutas skoldagen med en gemensam bön som läraren leder. Detta är att betrakta som konfessionella inslag i utbildningen.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste säkerställa att alla delar av undervisningen är allsidig och saklig. Konfessionella inslag får inte förekomma i undervisningen. Vidare måste skolan säkerställa att deltagande i aktiviteter med konfessionella inslag som ryms inom utbildningen, så som exempelvis böner och andakter, sker på frivillig grund och inte görs obligatoriska.

Författning

1 kap. 6–7 §§ skollagen, Lgr 11 1, skolans värdegrund och uppdrag.

Trygghet och studiero

Bedömning

Mariaskolan måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Skolan utarbetar gemensamma ordningsregler under medverkan av eleverna. Reglerna ska följas upp vid skolenheten.

Motivering

Enligt skollagen ska ordningsregler finnas och utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp vid skolenheten.

Vid tillsynen fanns inga gemensamma ordningsregler för skolan. Skolan har dock ett förväntansdokument som beskriver åtaganden som skolan, eleverna och föräldrar ska godkänna genom sin namnteckning. Enligt Skolinspektionens bedömning kan förväntansdokumentets innehåll inte likställas med sådana ordningsregler som avses i skollagen.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste utarbeta ordningsregler under medverkan med eleverna och att dessa ska följas upp vid skolenheten.

Författning

5 kap. 5 § skollagen.

Författning

5 kap. 5 § skollagen.

Särskilt stöd**Bedömning**

Mariaskolan måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Skapa rutiner och förutsättningar för att samråd med elevhälsan vid utredningar av elever som kan vara i behov av särskilt stöd kan ske på det sätt som skollagen föreskriver.

Motivering

Enligt skollagen ska samråd med elevhälsan ske vid utredning av elever som kan vara i behov av särskilt stöd om det inte är uppenbart obehövligt.

Skolan har inte rutiner och former för att samråda med elevhälsan i utredningar av elever som kan vara i behov av särskilt stöd på det sätt som skollagen föreskriver. Exempelvis arbetar skolsköterskan och kurator vardera knappt två timmar per vecka på skolan. De är sällan på skolan vid samma tillfällen.

Utifrån de förutsättningar och rutiner som beskrivits bedömer Skolinspektionen att samråd med elevhälsan inte kan ske i tillräcklig omfattning vid utredning av elever som kan vara i behov av särskilt stöd på det sätt som skollagen föreskriver.

Författning

3 kap. 8 § skollagen.

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Mariaskolan måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Rektorn ser till att betyg utfärdas i enlighet med författningarnas krav och att föreskrifterna om betyg följs.

Motivering

Enligt skollagen ska rektorn se till att betygssättningen sker i enlighet med författningarnas krav. I det ingår att se till att lärarna är väl förtrogna med regelverket som gäller för betygssättning. Av skolförordningen framgår att elevernas betyg ska antecknas i en betygs katalog.

Tillsynen visar att skolan bryter mot föreskrifterna om hur betyg skall föras genom att inte upprätta betygs kataloger. Detta hotar allvarligt betygs tro-

värdighet och elevernas rättssäkerhet. Exempelvis har inte betygssättande lärare möjlighet att med sin signatur godkänna att betygen är korrekt förda.

Skolinspektionen vill vidare påpeka att betygskatalogen utgör den officiella dokumentationen över de betyg som har satts och det är av yttersta vikt att betygskatalogen förs på ett rättssäkert och likvärdigt sätt eftersom betygen har rättsverkan för den enskilda eleven i många sammanhang, till exempel vid antagningsförfaranden.

Skolinspektionen bedömer att rektorn på Mariaskolan måste se till att lärarna är förtrogna med regelverket som gäller för betygssättning och att betyg förs i enlighet med skollagen och Skolverkets föreskrifter.

Författning

3 kap. 14 § och 6 kap. 5 § skollagen samt Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLFS 2011:123).

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Mariaskolan måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn måste ta ett tydligt ansvar som pedagogisk ledare och säkerställa att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella styrdokumenterna.
- Rektorn måste ta ett tydligt ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på skolan som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen framgår att rektor som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid skolan ledas och samordnas av en rektor och särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Vidare ansvarar rektorn för skolans resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten samt omsätter resultaten i åtgärder för att förbättra verksamheten och uppfylla de nationella målen.

Nuvarande rektor har tjänstgjort ett drygt år på skolan. Rektorn har påbörjat rektorsutbildning men är ännu inte tillräckligt insatt i alla de delar som han som rektor har att ansvara för. Exempelvis att bevaka att undervisningen är saklig och allsidig, att undervisningen är icke-konfessionell, att det vid fristående skolor med konfessionell inriktning ska vara frivilligt för eleverna att

delta i konfessionella inslag, att se till att lärarna är väl förtrogna med det regelverk som gäller för betygssättning och att betygskatalog förs i enlighet med skollagen och andra författningar. Rektorn säkerställer därmed inte att den pedagogiska personalen arbetar utifrån de nationella styrdokumenterna.

Utredningen visar att rektorn inte heller har tillräcklig kunskap om styrkor och svagheter i verksamheten, varken avseende undervisningens genomförande eller skolans möjligheter att ge eleverna förutsättningar att nå målen i alla ämnen. Avseende kravet på dokumentation av kvalitetsarbetet hänvisar rektorn till anteckningar från olika möten med lärarna och att ett system för dokumentation av kvalitetsarbetet är under utarbetande. Vid tillsynen saknas systematik i kvalitetsarbetet det vill säga att rektorn samlar in resultaten på skolenivå, analyserar och dokumenterar de åtgärder som föreslås för att öka måluppfyllelsen.

Skolinspektionen bedömer att det inte bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på skolan som uppfyller författningarnas krav. Rektorn måste ta ett tydligare ansvar som pedagogisk ledare och särskilt verka för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen.

Författning

4 kap. 4-6 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar.

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Mariaskolan måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Skolan införskaffar de material och den utrustning som krävs så att eleverna ges möjlighet att nå alla målen som ingår i de naturorienterande ämnena samt i ämnet musik.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till utrustning, böcker och andra lärmaterial som behövs för en tidsenlig utbildning och för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas. Enligt exempelvis kursplanen i Kemi ska undervisningen utveckla förståelse för att påståenden kan prövas och värderas med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. Undervisningen i Kemi ska även ge eleverna förutsättningar att genomföra systematiska undersökningar i ämnet.

Mariaskolan har tidigare hyrt lokaler för de laborativa momenten i de naturorienterande ämnena av en närliggande kommunal skola. Den kommunala skolan ska enligt uppgift från Mariaskolans rektor för några år sedan upphört med att hyra ut sina lokaler. Mariaskolan har inte skaffat några ersättningslokal-
-

ler för de laborativa momenten i de naturorienterande ämnena. Skolan har köpt in Skellefteå tekniks laborativa material för årskurserna 1–6. En del övrigt laborativt material finns också på skolan men skolan saknar både material som kan behövas i vissa laborationer och utrustning (exempelvis dragskåp) för genomförandet av laborationerna. Enligt de äldre eleverna är det dessutom ytterst sällan som laborativa moment ingår i de naturorienterande ämnena.

Som lokaler, utrustning och materialtillgången ser ut vid tillsynsbesöket konstaterar Skolinspektionen att skolan inte i tillräcklig utsträckning kan erbjuda eleverna förutsättningar att utveckla förståelse för att påståenden kan prövas och värderas med hjälp av naturvetenskapliga arbetsmetoder. Därmed ges inte eleverna förutsättningar att nå alla de mål som ingår i de naturorienterande ämnena.

Enligt läroplanen för grundskolan finns som centralt innehåll i ämnet Musik att eleverna har tillgång till digitala verktyg för musikskapande, inspelning och bearbetning. Mariaskolan saknar programvaror där musikskapande i enlighet med detta kan ske.

Skolinspektionen bedömer att Mariaskolan måste säkerställa att det för undervisningen finns det material och den utrustning som krävs för att eleverna ska ges förutsättningar att nå målen i alla ämnen.

Författning

2 kap. 35 § skollagen.

Huvudmannaskap och godkännande

Bedömning

Mariaskolan måste vidta åtgärder inom bedömningsområdet huvudmannaskap och godkännande så att de lärare som undervisar skolans elever är anställda av huvudmannen

- Tillse att huvudmannen i enlighet med godkännandet själv bedriver undervisning i trä- och metallslöjd och inte överlämnar undervisning utöver vad som följer av bestämmelserna i 23 kap. skollagen (2 kap. 5 och 8 §§ skollagen).

Motivering

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för grundskola. Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa föreskrifterna som gäller för utbildningen. Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen. Enligt 23 kap. i skollagen om entreprenad och samverkan, eller i övrigt i skollagen, medges inte möjlighet att överlämna undervisning till en annan huvudman på annat sätt än vad som följer i dessa bestämmelser.

Huvudmannen för Mariaskolan har ett godkännande som huvudman för utbildningen vid skolan. Detta innebär att huvudmannen själv ska bedriva utbildningen och därmed undervisningen. Tillsynen visar att skolan saknar egna lokaler och lärare för undervisning i trä och metallslöjd. Eleverna på Mariaskolan får därför sin undervisning i trä och metallslöjd på den kommunala Mariehemsskolan som ligger i anslutning till Mariaskolan. Läraren som undervisar är inte anställd av Mariaskolan utan av en kommunal huvudman.

Utredningen visar att huvudmannen för Mariaskolan inte följer föreskrifterna för utbildningen då undervisningen i trä- och metallslöjd överlämnats till en annan huvudman på ett sätt som inte är förenligt med bestämmelserna i skollagen då undervisande lärare inte är anställd av skolan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att avhjälpa bristen.

Författning

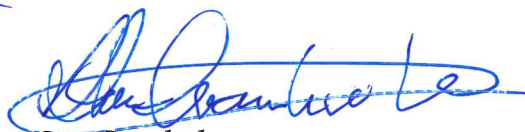
2 kap 5, 8 §§ skollagen.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredare Stina Johansson och undervisningsråd Pär Axelsson.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Sten Svanholm
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).